Nr 2

Kulturutskottets betänkande med anledning av propositionen 1974: 1 i vad avser anslag för budgetåret 1974/75 till arkiv m. m. jämte motioner.

Arkiv, museer m. m.

1. **Riksarkivet: Förvaltningskostnader.** Kungl. Maj:t har under punkten B 11 (s. 31—33) föreslagit riksdagen att till Riksarkivet: Förvaltningskostnader för budgetåret 1974/75 anvisa ett förslagsanslag av 10 165 000 kr.

I motionen 1974: 717 av herr Karl Bengtsson i Varberg m. fl. (fp, c, m) hemställs att riksdagen under åttonde huvudtiteln utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit anvisar 100 000 kr. till riksarkivet för stöd åt folkrörelsearkiven.

Sedan budgetåret 1972/73 kan från förevarande anslag bidrag utgå till sådan arkivdepå bland folkrörelsearkiven vars verksamhet riktar sig till alla folkrörelser och som har län eller landskap till verksamhetsfält samt är den enda läns- eller landskapsdepån bland folkrörelsearkiven inom länet eller landskapet. Bidrag utgår för avlöning av föreståndare vid sådan läns- eller landskapsdepå med högst 60 procent av lönen enligt löneklass A 26. Antalet bidragsberättigade arkivdepåer är f. n. fyra. Riksarkivet begär i sin anslagsframställning för budgetåret 1974/75 medel för bidrag till ytterligare en arkivdepå. Därutöver föreslår riksarkivet särskilda medel att användas som bidrag till folkrörelsearkiv som inte uppfyller nyssnämnda villkor. Dessa förslag har inte biträtts i propositionen.

I motionen 1974: 717 framhålls att det på flera håll i landet bedrivs ett omfattande och utvecklingsbart arbete genom folkrörelsearkiv, som av olika skäl inte kan komma i åtnjutande av lönebidrag enligt nu gällande bestämmelser. Motionärerna finner det angeläget att en smidigare anpassning till rådande förhållanden kommer till stånd och föreslår i likhet med riksarkivet att 100 000 kr. anvisas för att utgå som bidrag till folkrörelsearkiv som inte uppfyller bidragsvillkoren.

Utskottet. Kungl. Maj:ts förslag innebär en höjning av anslaget med 1 216 000 kr. Medel har därvid beräknats för en personalförstärkning

i avsikt att ge riksarkivet möjlighet att utvidga och effektivisera sin utbildningsverksamhet för myndigheternas arkivvårdare.

Vad gäller det statliga stödet till folkrörelsearkiven godkände riksdagen i enlighet med utskottets förslag (KrU 1972: 4) de riktlinjer som förordades i 1972 års statsverksproposition beträffande dispositionen av anslagsmedel för dessa arkiv. Därigenom godtogs principen att i första hand en insats skulle göras för de redan existerande arkiv som hade möjlighet att med hjälp av statliga bidrag snabbt kunna fungera inom ett så stort område som möjligt samt att åstadkomma en intensifiering av inventeringsverksamheten. Utöver de ursprungligen tre bidragsberättigade folkrörelsearkiven tillkom ett fjärde budgetåret 1973/74. Riksarkivet disponerar vidare medel för viss konsultverksamhet som innefattar rådgivning och service i arkivfrågor till de mindre folkrörelsearkiven.

Utskottet är inte berett att tillstyrka det i motionen 1974: 717 framförda förslaget, vilket innebär ett vidgat stöd till folkrörelsearkiven.

Utskottet som inte har något att erinra mot den prioritering som ligger till grund för anslagsberäkningen hemställer

att riksdagen med bifall till propositionen 1974: 1 och med avslag på motionen 1974: 717 till *Riksarkivet: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1974/75 anvisar ett förslagsanslag av 10 165 000 kr.

2. **Riksarkivet: Inköp av arkivalier och böcker m. m.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under punkten B 12 (s. 33) och hemställer

att riksdagen till *Riksarkivet: Inköp av arkivalier och böcker m. m.* för budgetåret 1974/75 anvisar ett reservationsanslag av 95 000 kr.

3. **Landsarkiven.** Kungl. Maj:t har under punkten B 13 (s. 34—35) föreslagit riksdagen att till Landsarkiven för budgetåret 1974/75 anvisa ett förslagsanslag av 6 882 000 kr.

I motionen 1974: 112 av herr Winberg m. fl. (m, s, c, fp) hemställs att riksdagen som sin mening uttalar att landsarkivet i Härnösand bör behållas odelat och att dess arbetsområde alltjämt skall vara Gävleborgs, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län.

De sju landsarkiven i Uppsala, Vadstena, Visby, Lund, Göteborg, Härnösand och Östersund är regionala arkivmyndigheter och arkivdepåer. Härnösandsarkivets verksamhetsområde är Gävleborgs, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län.

Konsistoriet vid universitetet i Umeå och universitetskanslersämbetet har i framställningar till Kungl. Maj:t under år 1973 föreslagit inrättandet av ett landsarkiv i Umeå. Vid remissbehandlingen av ärendet har som tänkbara möjligheter angivits dels att hela landsarkivet i Härnösand flyttas till Umeå, dels att Härnösandsarkivet delas och ett nytt landsarkiv för Västerbottens och Norrbottens län inrättas i Umeå.

I motionen 1974: 112 uttalas bl. a. att den totala service ett landsarkiv skall ge inte förbättras vare sig genom en flyttning av hela landsarkivet från Härnösand eller genom en delning av arkivet. Det nuvarande landsarkivet i Härnösand bör därför enligt motionärernas mening behållas utan delning och med nuvarande geografiska arbetsområde.

Utskottet. Riksarkivet har i sitt yttrande till Kungl. Maj:t över det föreliggande förslaget om upprättande av ett landsarkiv i Umeå förordat att frågan förutsättningslöst och snarast utreds. I avvaktan på den fortsatta behandlingen av ärendet och Kungl. Maj:ts ställningstagande till förslaget bör riksdagen enligt utskottets mening inte göra något uttalande i frågan. Utskottet avstyrker således motionen 1974: 112.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag beträffande förevarande anslag och hemställer

1. att riksdagen till *Landsarkiven* för budgetåret 1974/75 anvisar ett förslagsanslag av 6 882 000 kr.,
2. att riksdagen avslår motionen 1974: 112.

4. **Dialekt- och ortnamnsarkiven samt svenskt visarkiv: Förvaltningskostnader.** Kungl. Maj:t har under punkten B 14 (s. 35—39) föreslagit riksdagen att

1. godkänna att den verksamhet som bedrivs vid institutet för ortnamns- och dialektforskning vid universitetet i Göteborg den 1 juli 1974 på sätt i propositionen 1974: 1 förordats förs över till myndigheten dialekt- och ortnamnsarkiven samt svenskt visarkiv,

2. till Dialekt- och ortnamnsarkiven samt svenskt visarkiv: Förvaltningskostnader för budgetåret 1974/75 anvisa ett förslagsanslag av 3 558 000 kr.

I motionen 1974: 718 av herr Gadd m. fl. (s) hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t framhåller vikten av att tjänsten som förste arkivarie vid Dialekt- och folkminnesarkivet i Uppsala består och snarast återbesätts.

I myndigheten dialekt- och ortnamnsarkiven samt svenskt visarkiv (DOVA) ingår dialekt- och folkminnesarkivet i Uppsala, ortnamnsarki-

vet i Uppsala, dialekt- och ortnamnsarkivet i Lund, dialekt- och ortnamnsarkivet i Umeå samt svenskt visarkiv. Då myndigheten inrättades beslöt man att t. v. inte ta ställning till frågan om en införlivning med myndigheten av institutet för ortnamns- och dialektforskning vid universitetet i Göteborg och ej heller till ett förslag om en samordning av dialekt- och folkminnesarkivet respektive ortnamnsarkivet i Uppsala. Ytterligare utredning av dessa båda frågor ansågs erforderlig och har numera verkställts av styrelsen för DOVA.

Utskottet. I propositionen föreslås att institutet för ortnamns- och dialektforskning vid universitetet i Göteborg organiseras om till ett dialekt- och ortnamnsarkiv och inordnas under myndigheten dialekt- och ortnamnsarkiven samt svenskt visarkiv (DOVA). Medel för det nya arkivets verksamhet har beräknats under denna anslagspunkt. Utskottet har ingen erinran häremot.

Efter verkställt utredningsuppdrag har styrelsen för DOVA föreslagit att dialekt- och folkminnesarkivet respektive ortnamnsarkivet i Uppsala även framdeles bör vara skilda arkiv inom DOVA. Departementschefen har anslutit sig till denna uppfattning. I anslutning till redogörelsen för denna fråga aviseras att arkivchefstjänsten vid dialekt- och folkminnesarkivet, som är inrättad som en extra tjänst, kommer att omvandlas till en extra ordinarie tjänst, medan en för närvarande vakantsatt tjänst som förste arkivarie kommer att dras in.

Utskottet ansluter sig till departementschefens ställningstaganden beträffande Uppsalaarkiven och avstyrker yrkandet i motionen 1974: 718 om ett uttalande av riksdagen att tjänsten som förste arkivarie snarast bör återbesättas. Utskottet konstaterar att ett beslut om återbesättande av tjänsten skulle medföra en kostnadsökning under förevarande anslag av ca 90 000 kr.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer

1. att riksdagen godkänner att den verksamhet som bedrivs vid institutet för ortnamns- och dialektforskning vid universitetet i Göteborg den 1 juli 1974 på sätt i propositionen 1974: 1 förordats förs över till myndigheten dialekt- och ortnamnsarkiven samt svenskt visarkiv,
2. att riksdagen till *Dialekt- och ortnamnsarkiven samt svenskt visarkiv: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1974/75 anvisar ett förslagsanslag av 3 558 000 kr.,
3. att riksdagen avslår motionen 1974: 718.

5. **Dialekt- och ortnamnsarkiven samt svenskt visarkiv: Insamlingsverksamhet m. m.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under punkten B 15 (s. 39—40) och hemställer

att riksdagen till *Dialekt- och ortnamnsarkiven samt svenskt visarkiv: Insamlingsverksamhet m. m.* för budgetåret 1974/75 anvisar ett reservationsanslag av 643 000 kr.

6. **Bidrag till Skansen m. fl. anslag.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under punkterna B 17—B 21 (s. 41—47) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1974/75 anvisar

1. till *Bidrag till Skansen* ett förslagsanslag av 2 365 000 kr.,
2. till *Svenskt biografiskt lexikon* ett förslagsanslag av 764 000 kr.,
3. till *Stifts- och landsbiblioteken: Förvaltningskostnader* ett förslagsanslag av 1 264 000 kr.,
4. till *Stifts- och landsbiblioteken: Bokinköp och bokbindning m. m.* ett reservationsanslag av 187 000 kr.,
5. till *Inköp av vissa kulturföremål* ett förslagsanslag av 100 000 kr.

Stockholm den 26 februari 1974

På kulturutskottets vägnar
LENNART MATTSSON

Närvarande vid ärendets slutbehandling: herrar Mattsson i Lane-Herrestad (c), Andersson i Lycksele (s), Nilsson i Agnäs (m), fröken Sandell (s), herr Leander (s), fru Frænkel (fp), herrar Green (s), Eriksson i Ulfsbyn (c), fru Mogård (m), herrar Sörenson (s), Norrby (c), fru Ryding (vpk), fröken Eliasson (c), fru Göthberg (c) och herr Alsén (s).